

ALBERT GARRIDO LLORT, secretari general de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient núm. 12 al 54/2017 els membres del Consell de la Informació de Catalunya (CIC) en reunió plenària de data 11 de desembre de 2017 van adoptar per unanimitat el següent acord, segons la documentació de l'expedient:

“Expedient 12 al 54/2017

ASSUMPTE: Entre els dies 1 i 5 de setembre 42 persones formalitzen un seguit de queixes al Consell de la Informació de Catalunya referides a la informació publicada a *El Periódico de Catalunya* els dia 31 d'Agost i 1 de setembre, sobre un avís de la Agència Central d'Intel·ligència dels Estats Units (CIA) als Mossos d'Esquadra, alertant-los d'un possible atac terrorista com el que s'havia produït a la Rambla de Barcelona el dia 17 d'Agost. Algunes de les queixes formulades també fa referència al tractament gràfic de les informacions posteriors a l'atemptat de Barcelona i al que es va registrar a Cambrils la matinada del dia 18.

ANTECEDENTS

Les 42 queixes se centren sobre tot en la informació de portada del dia 31 d'agost, en la qual s'informava de que una “alerta de la CIA als Mossos” s'havia referit “específicament a la Rambla” com a possible escenari d'un atemptat. El titular d'apertura d'aquesta portada deia el següent: “L'alerta de la CIA als Mossos”: (avantítol) “Específicament a la Rambla” (títol). I a sota, es reproduïa una part del que semblava la còpia en paper del document original que havia rebut la Policia Autònoma des de la Central d'Intel·ligència nord-americana. (El comunicat es tornava a reproduir amb més amplitud a la pàgina dos del diari). Completant la portada, dos subtítols informaven de que “La policia de la Generalitat va rebre el 25 de maig l'avís del serveis d'intel·ligència dels EUA” i que “La nota va arribar el mateix dia al CNI, a la Guàrdia Civil i a la Policia, que després va contactar amb el cos català”.

De les diferents reclamacions rebudes i de la pròpia observació que en fa aquest Consell, s'observa que l'informe reproduït al diari conté algunes imprecisions que farien dubtar de la seva autenticitat:

1. La nota de la CIA, redactada en anglès, està datada amb la fórmula “25 may” i no amb la preceptiva “May 25th” que s'utilitza en anglès.
2. El text remès des del Servei d'Intel·ligència nord-americà es refereix a l'*Islamic State of Irak*, escrit amb k final (Irak) i no amb q, tal com seria ortogràficament correcte en anglès (Iraq).
3. La nota enviada als Mossos està oberta i tancada amb cometes llatines (« »), gairebé inexistents en la tipografia dels països anglosaxons que sempre fan servir les cometes volades (“ ”)

Tanmateix, l'endemà, a l'edició del dia 1 de setembre, *El Periódico* informava de que la font (reservada) que li havia subministrat la informació havia demanat al diari que en cas de reproduir el comunicat de la CIA ho fes canviant-ne la tipografia i en retallés algunes parts. En aquest canvi, aclaria la informació publicada a la

pàgina 2 i signada pel director, és on es van introduir, per error, les cometes llatines i la substitució de la *q* d'Irac per la *k*. La informació puntualitzava també que en el canvi es va pluralitzar la paraula *administrative*, afegint-hi una *s* al final, però no feia referència a si l'expressió de la data (25 May) era o no a l'original.

Altrament, en algunes de les queixes rebudes es qüestiona el tractament de les fotografies que informaven dels atemptats, ja que certes imatges podrien vulnerar la dignitat de les persones, al presentar de forma massa explícita el dolor i la mort, i hi apareixien menors.

De les 42 reclamacions, algunes són molt específiques i indiquen els criteris que podria vulnerar la informació de *El Periódico*. D'altres són més genèriques i se centren exclusivament en el punt de partida de l'informador o en la seva possible intencionalitat. Per exemple:

"Informar de forma falsa, esbiaixada i amb ànim de perjudicar el CME".

"Manipulació interessada de la veritat".

"Utilitzar informació falsa per manipular la Ciutadania".

"Publicació d'informació inventada amb ànim de desprestigiar institucions públiques".

"Mentir amb perill per a la seguretat pública".

...

(Veure annex1)

Els criteris del Codi Deontològic de la professió periodística vulnerats segons les queixes rebudes per aquest Consell de la Informació serien el següents:

1. *Informar de manera acurada i precisa*
2. *Evitar perjudicis per informacions sense prou fonaments*
3. *Rectificar les informacions incorrectes*
5. *Citar les fonts i preservar el secret professional*
10. *Salvaguarda la presumpció d'innocència*
12. *Salvaguardar la dignitat de les persones i la seva integritat física i moral*

AL.LEGACIONS

Arran de la queixa, el director de *El Periódico*, senyor Enric Hernández, aporta les següents al·legacions referides a cadascun dels sis criteris presumptament vulnerats per la informació publicada pel seu diari.

Criteri 1: "Cap de les informacions publicades ha estat negada per cap font coneguda excepte, com explicarem posteriorment, en la qüestió de l'atribució de la il·lustració d'un document. La resta de les informacions han estat confirmades en la mateixa roda de premsa del departament d'Interior el dia 1 de setembre".

Criteri 2: "Entenem que no s'ha incomplert per les raons esmentades en el punt anterior."

Criteri 3: El director explica que la rectificació sobre la reproducció del document publicat el dia 31 es va fer l'endemà, amb l'explicació publicada a la pàgina 2, -tal com ja s'ha exposat en l'apartat Antecedents d'aquest expedient-. El senyor Hernández reconeix que "la manera com es va presentar el primer dia el document podia induir a la confusió i no va ser prou transparent" i assegura que per això "es va rectificar en l'edició del dia següent". El director afegeix que des de primera hora del matí del dia 1 de setembre també es va fer l'aclariment a "l'edició digital i en les intervencions dels responsables de la redacció en diferents mitjans de comunicació". Per tot això, conclou, "entenem que en allò que es va publicar de manera confusa es va procedir a rectificar."

Criteri 5: “Entenem que el compliment d’aquest principi és el que va originar una mala praxi que va ser posteriorment rectificada”.

Criteri 10: “Entenem que en cap de les informacions publicades es va transgredir”

Criteri 12: “Entenem que les referències que es fan en les queixes presentades no són a les informacions del dia 31 d’agost i 1 de setembre sinó a d’altres edicions en relació a temes ja estudiats per aquest consell.”

CONSIDERACIONS I PONÈNCIA

Tal com va explicar el diari en la rectificació del dia 1 de setembre i segons que reconeix el propi director en les seves al·legacions, l’alerta de la CIA es va publicar com si es tractés d’una còpia gràfica de la nota rebuda pel cos de Mossos d’Esquadra, canviant-ne la tipografia i suprimint-ne algunes parts. Per tant, hi va haver una manipulació de les pròpies fonts informatives. El diari no explica fins l’endemà que es tracta d’una recreació i no d’una reproducció fidedigna. I en tant que el **Criteri 1** del Codi Deontològic explicita que “el professional del periodisme (...) té l’obligació d’acostar-se a la realitat dels esdeveniments amb la màxima fidelitat possible”, els canvis practicats en el document estarien allunyant-lo d’aquesta fidelitat perquè en desvirtuen la seva precisió gràfica.

De manera més específica, en el seu **Annex A**, el Codi fa una recomanació sobre la manipulació d’imatges que pot aportar més concreció en la resolució d’aquest cas.

Annex A: Recomanació sobre manipulació d’imatges

En fotoperiodisme s’ha de fer constar sempre l’autoria, així com la data, lloc i els elements rellevants que identifiquen la imatge, tret que es posi en perill la seguretat de les fonts. En aquest àmbit no estan permeses manipulacions que suposin alteració de la informació visual registrada originalment per l’objectiu de la càmera i que recull el suport; és a dir, afegir, eliminar, desplaçar o modificar qualsevol element de la imatge original. En l’àmbit de la foto-il·lustració és legítima l’alteració d’imatges sense cap altre límit que la responsabilitat de l’autor/a, i amb l’obligació d’informar, adientment, al lector del tipus d’alteració practicada.

Atenent-nos a l’esperit de l’annex, la substitució de la tipografia original i els canvis derivats involuntàriament de la manipulació gràfica de la nota anirien en contra de la recomanació de no “afegir, eliminar, desplaçar o modificar qualsevol element de la imatge original”. La substitució es va fer atenent a un supòsit previst inicialment en el mateix annex (posar en perill la seguretat de les fonts) i, per tant, estariem dins d’una actuació èticament no reprovable. Però creiem que, des del primer moment, s’hauria d’haver informat de que la imatge publicada no era la còpia fidedigna de la nota rebuda pels Mossos d’Esquadra sinó una recreació, per actuar d’acord amb l’esperit d’aquest annex que recorda “l’obligació d’informar, adientment, al lector del tipus d’alteració practicada”.

Preservar el secret professional, és a dir, no revelar qui havia subministrat al diari el document enviat al cos de Mossos d’Esquadra, és una praxi avalada pel Codi Deontològic. En el seu **Criteri 5**, diu que “els periodistes tenen l’obligació moral de protegir-les (les fonts) invocant el secret professional quan sigui necessari”. Però, com s’ha explicat abans, el dret a preservar la font no eximeix al diari d’explicar que, precisament per salvaguardar aquest dret, el document s’havia manipulat tipogràficament. De fet, en les seves al·legacions, ho reconeix el propi director del diari: “En referència al criteri 5 (...) entenem que el compliment d’aquest principi és el que va originar una mala praxi que va ser posteriorment rectificada”.

El Codi justifica el secret professional perquè “la confidencialitat ha de servir per emparar les persones en situació d’indefensió o de risc”. I després de la justificació, adverteix de que “en cap cas l’anonimat pot ser utilitzat per atacar individus i organitzacions de manera injustificada”. És a partir d’aquest advertiment on es podrien sustentar les queixes dels ciutadans que centren la seva queixa en un possible atac al prestigi del cos de Mossos d’Esquadra i altres institucions.

La informació apareix en un context de forta tensió política on la necessària investigació periodística pot confondre’s amb el periodisme de trinxera o en una informació publicada amb interès polític més que no pas periodístic. En un marc d’enfrontament institucional és fàcil, fins a cert punt, que qualsevol notícia que qüestionï la gestió d’una administració sigui llegida per la part contrària com una informació interessada. Però allunyant-nos del soroll polític del moment i en un exercici d’objectivitat, entenem que l’advertiment de la CIA sobre un possible atemptat a la Rambla de Barcelona és un document periodístic prou rellevant i que la seva publicació respon a l’obligació d’informar i al dret a rebre informació que tenen els lectors. La publicació del document estaria avalada per la recomanació feta al **Criteri 6** del Codi: “El periodista ha de defensar el dret a la informació davant de qualsevol restricció a la transparència exigida per l’interès públic, especialment quan les fonts són administracions i organisme oficials.”

En aquest mateix context d’enfrontament polític situem les queixes que fan referència al **Criteri 10** del Codi, que recomana la salvaguarda de la presumpció d’innocència. Aquest criteri està pensat per prevenir als mitjans dels judicis paral·lels i evitar tractar com a culpables a qui encara no han estat jutjats. La informació objecte d’aquesta ponència se situa fora d’aquest àmbit judicial. L’objecte de la informació es esbrinar si la policia catalana havia rebut o no algun tipus d’advertiment sobre la possibilitat de que es produís un atemptat a la Rambla de Barcelona, extrem que les autoritats catalanes havien negat. La publicació de la nota podria entendre’s, per tant, com una acusació als representants de l’administració de no dir la veritat. Però entenem que aquesta és una acusació política i no judicial i que, per tant, no és susceptible de ser analitzada sota allò que vol preservar aquest Criteri del Codi deontològic.

Finalment, d’alguna de les queixes es desprèn que el diari hauria fet una valoració exagerada de la notícia, portant-la dos dies a portada. Creiem que la valoració informativa està en l’essència de la pròpia activitat periodística, que respon a la llibertat que empara el dret a la informació i que, per tant, aquest Consell ni la qüestiona ni la pot valorar.

Pel que fa al **Criteri segon**, “evitar perjudicis per informacions sense prou fonaments”, no creiem que quedi vulnerat per la manipulació gràfica de la nota, atès que els canvis practicats en el document no atempten contra la seva veracitat sinó només contra la seva autenticitat gràfica.

El **Criteri tercer** fa explícita “l’obligació d’esmenar tant les informacions com les interpretacions resultants que s’hagin demostrat falses o errònies” i que cal “fer-ho amb promptitud i amb el tractament i l’extensió proporcionats”. Atès que l’endemà el diari va explicar correctament que la imatge publicada era una recreació de l’original i quins havien estat els motius per manipular-la, creiem que, pel que fa a l’obligació de rectificar, el diari va actuar correctament.

ANNEX 1

Queixa	Motius i/o Criteris del Codi vulnerats
12/2017	Criteris 1 i 2 i, genèricament, d'altres
13/2017	17/08: Informació de dubtosa veracitat sobre un avis de la CIA, 30 minuts després dels atemptats (edició digital) 18/08: Imatges no pixelades dels morts a la Rambla, a portada 1/09: Comunicat manipulat de la CIA, a portada 2/09: Continuació, en porada un altre cop, culpant a mossos d'esquadra dels atemptats
14/2017	Criteris 1, 2, 3, 5 i 10
15/2017	No especificats
16/2017	Criteris 1, 2, 3, 5 i 10
17/2017	Falsificació d'una suposada nota rebuda pels mossos directament de la intel·ligència nord-americana
18/2017	Manipulació nota de la CIA enviada a Mossos. Falsedat: veure twit del Sr. Assange
19/2017	Publicació d'uns suposats documents vers la suposada advertència de la CIA als Mossos, que contenen contradiccions i errades lingüístiques que porten a pensar en frau periodístic
20/2017	Criteris 1. Informar de manera acurada i precisa 2. Evitar perjudicis per informacions sense prou fonament 3. Rectificar les informacions incorrectes 4. Utilitzar mètodes lícits i dignes per obtenir informació
21/2017	Portades i notícies 31/08 i 1/09, respecte nota Cia Mossos
22/2017	Informar de forma falsa, esbiaixada i amb ànim de perjudicar el CME
23/2017	Manipulació interessada de la veritat
24/2017	Criteris 1, 2, 3, 5 i 10
25/2017	Criteris 1. Informar de manera acurada i precisa 2. Evitar perjudicis per informacions sense prou fonament 3. Rectificar les informacions incorrectes
26/2017	Criteris 1, 2, 3, 5 i 10
27/2017	Criteris: 1: Informar de manera acurada i precisa 2: Evitar perjudicis per informacions sense prou fonament 3: Rectificar les informacions incorrectes
28/2017	Utilitzar informació falsa per manipular la Ciutadania durant els atemptats a BCN el 17 d'agost

29/2017	Publicar informació no contrastada, equivocada i amb l'única finalitat de desprestigiar
30/2017	Portades de El Periódico del 31 d'agost i 1 de setembre. Són enganyoses, amb mitges veritats, quan no mentides directament, amb voluntat d'enganyar el públic
31/2017	Manipulació i publicació d'informació inventada amb ànim de desprestigiar institucions públiques
32/2017	Criteris 1, 2, 3, 5 i 10
33/2017	Voluntat d'intoxicar l'opinió pública amb la qüestió de la suposada informació de la CIA sobre els atemptats
34/2017	Criteris 1, 2, 3, 5 i 10
35/2017	Criteris 1, 2, 3, 5 i 10
36/2017	Criteris 1, 2 i 3
37/2017	Criteris 1, 2, 3, 5, 10 i 12
38/2017	Notícia falsa en contra dels Mossos d'Esquadra
39/2017	Mentir amb perill per a la seguretat pública Publicació d'imatges de nens a primera pàgina sense pixelar ensagnats després d'un atemptat terrorista
40/2017	Falsedat en portades 31/08 i 1/09 Fotos dels morts de l'atac
41/2017	Criteris 1, 2, 3, 5 i 10
42/2017	Noticia que perjudica a todo un cuerpo policial, Mosso d'Esquadra, basada en fuentes desconocidas o poco fiables
43/2017	
44/2017	S'ha publicat informació falsa
45/2017	Mentir en el titular sobre que l'atac terrorista es podria haver evitat
46/2017	Falta d'ètica periodística subordinada a interessos polítics i manca total de sensibilitat amb les víctimes de l'atac
47/2017	Faltar a la veritat sobre la font de la que procedeix una informació i per transcriure-la lliurement sense avisar-ho al lector
48/2017	Publicació d'informació esbiaixada i no contestada que ataca l'honorabilitat d'estaments públics de Catalunya amb un suposat interès general i que només fa palesa la pròpia opinió personal del director de la publicació
49/2017	Manipulació a dojo, bàsicament sobre l'actuació dels Mossos en l'atac del 17 d'agost a Barcelona
50/2017	Manipulació i falsedat
51/2017	La publicació de la nota presumptament inventada del comunicat de la CIA s'afegeix a una campanya de desprestigi del cos de Mossos d'Esquadra, el que en molts àmbits s'anomena "les clavegueres de l'Estat"
52/2017	Manca de veracitat i d'informació contrastada
53/2017	Por mentir y difamar
54/2017	Falsedat de la informació

Per últim, algunes queixes fan referència, també, al tractament de les fotografies publicades després dels atemptats, perquè haurien vulnerat el **Criteri 12** del Codi que recomana “salvaguardar la dignitat de les persones i la seva integritat física i moral”. En les seves alegacions, el director de El Periódico diu que aquestes acusacions no ho són “a les informacions del dia 31 d’agost i 1 de setembre sinó a d’altres edicions en relació a temes ja estudiats per aquest Consell”.

Efectivament, el dia 27 de Setembre l’equip MediaACES va presentar l’estudi sobre *La cobertura informativa dels atemptats de Barcelona i Cambrils a la premsa digital catalana, espanyola i internacional (17 i 18 d’agost de 2017)*, fet per a la Fundació Consell de la Informació de Catalunya. L’estudi va ser elaborat per un equip de les universitats Pompeu Fabra, de Barcelona; Jaume I, d’Alacant; Santiago de Compostela, Internacional de La Rioja i Mondragon Unibertsitatea.

En aquest treball, consultable a https://fcic.periodistes.cat/wp-content/uploads/2017/09/Informe_Atemptats_CIC.pdf assenjala que *El Periódico* no va respectar amb escrupolositat les recomanacions del Codi Deontològic sobre la publicació d’imatges (consultar apartats 3.3, 3.4, 3.5 i 3.8.4).

Per tot això, el Consell de la Informació de Catalunya adopta el següent:

A C O R D

Analitzades les 42 queixes presentades sobre la informació publicada a El Periódico de Catalunya dels atemptats de Barcelona i Cambrils del 17 i 18 d’agost de 2017 i, en especial, les edicions dels dies 31 d’agost i 1 de setembre del mateix any, aquest Consell considera que s’han vulnerat els Criteris 1 (per falta de precisió en la informació), 5 (per manipulació d’una font, però no per haver utilitzat aquesta manipulació per atacar persones o institucions) i l’Annex A (per presentar la recreació d’un document com si fos la reproducció de l’original). També considera vulnerat el Criteri 12, segons que va reflectir l’estudi elaborat per MediaACEs, per a la FCIC.

No considera vulnerats els Criteris 2, 3, 6 i 10.

I per que així consti s’estén la present certificació, amb el vistiplau del president, a Barcelona en data 12 de desembre de 2017. Certifico.

Vist i plau

Roger Jiménez
President

Albert Garrido
Secretari General